

สมุหัตถ์ทิต

ในัตถ์ทิตนี้มีปัจจัย ๓ ตัว คือ กณ, ณ, ตา สำหรับใช้แทน สมุห
ศัพท์อย่างเดี่ยว แปลว่า ประชุม, ผุง, หมู่, เป็นต้น.

ปัจจัยที่เนื่องด้วย ณ แม้ ณ นั้นจะอยู่หน้าหรือหลังก็ต้องลบเสีย
เช่น กณ ปัจจัย ณ อยู่เบื้องหลังก็ต้องลบทิ้งเสีย เหลือไว้แต่ ก

ส่วนอำนาจของ ณ นั้น ให้พฤทธิสระต้นคำ คือ อ เป็น อา, อิ เป็น
เอ, อุ เป็น โอ

ในรูปวิเคราะห์ของัตถ์ทิตนี้ ศัพท์หน้าต้องประกอบเป็นัญญัติวิภัตติ
พหูวนะเสมอ เพื่อแสดงให้เห็นว่า คำว่า หมู่ ต้องหมายความว่า มาก

กณ ปัจจัย

ตัวอย่างที่ ๑

ปุริสถานํ สมุโห โปริสโก
(อ.ประชุม แห่งบุรุษ ท. ชื่อว่า โปริสกะ)

ตัวอย่างที่ ๒

วฑฒานํ สมุโห วฑฒโก
(อ.ประชุม แห่งคนแก่ ท. ชื่อว่า วฑฒกะ)

ตัวอย่างที่ ๓

โกฎจานํ สมุโห โกฎจโก
(อ.ประชุม แห่งอูจ ท. ชื่อว่า โกฎจกะ)

ณ ปัจจัย
ตัวอย่างที่ ๑

ปฐิสานัน สมนุโห โปริโส
(อ.ประชุม แห่งบุรุษ ท. ชื่อว่า โปริสะ)

ตัวอย่างที่ ๒

มหิสานัน สมนุโห มาหิโส
(อ.ประชุม แห่งกระบือ ท. ชื่อว่า มาหิสะ)

ตัวอย่างที่ ๓

ทวิณัน ปทานัน สมนุโห ปททวยัน
(อ.ประชุม แห่งบท ท. สอง ชื่อว่า ปททวยะ)

ตา ปัจจัย
ตัวอย่างที่ ๑

สุกรานัน สมนุโห สุกรตา
(อ.ประชุม แห่งสุกร ท. ชื่อว่า สุกรตา)

ตัวอย่างที่ ๒

สุนขานัน สมนุโห สุนขตา
(อ.ประชุม แห่งสุนัข ท. ชื่อว่า สุนขตา)

ตัวอย่างที่ ๓

มจฉานํ สมุโห มจฉตา
(อ.ประชุม แห่งปลา ท. ชื่อว่า มัจฉตา)

ตัวอย่างที่ ๔

เทโวเยว เทวตา
(อ.เทพนั้นเทียว ชื่อว่า เทวตา)

แบบฝึกหัดท้ายบท

๑. ราชโก ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหนด จงวิเคราะห์
๒. มาหิสโก ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหนด จงวิเคราะห์
๓. สกุนตา ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหนด จงวิเคราะห์
๔. เตมาโส ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหนด จงวิเคราะห์
๕. กุกกุฎตา ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหนด จงวิเคราะห์